

פרשת תרומה

ובכן "קיסון אחד עשו לי שאדור אצלכם", הוא הלב הטהור ומופרש מן התאוות בפועל שיהי' כלי ראוי לקבל את האלקות עד שע"י האלקות שבתורה שמתמצא קן לה בתוך מורשי לבבו ישתנה הטבע לטוב כנ"ל, ולדוגמא זה הי' המשכן מקום להשראת השכינה:

ויש לומר עוד כי המדרש מונה והולך שלשה ענינים בשבח התורה, והם כנגד ג' עולמות, בריאה יצירה עשי', כי התורה שלנו היא בבריאה כמ"ש בכתבי האריז"ל, והמדרש מונה ממטה למעלה, שמה שהיא למעלה מכל ההפכים היא אף בעשי', והא שמאיר מהוד זיו כבודו היא ביצירה, והא דלפרוש ממנה איני יכול היא בבריאה, שבפנימיות הוא כולו טוב, ואפשר שוהו הענין מה שאיתא במד"ר (ריש פ' בראשית) ואהי' אצלו אמו, אמון פדגוג, אמון מוצנע, אמון מכוסה, דפדגוג הוא בעשי' שהבחירה חפשית ורובו רע כענין קטנים שצריכים לפדגוג שישמרם שלא יצאו חוץ לשיטה, אמון מוצנע הוא בצורה שגם שם נמצא בין בפנימיות בין בחיצוניות, וע"כ צריכה להיות מוצנעת שלא ישלטו בה החיצונים, מכוסה היא בבריאה, שאין שום רע בפנימיות, וע"כ אין צריך שיהי' מוצנע מתעלם גם בפנימיות ודי בכיסוי מהרע שבחיצוניות כידוע תלוקת העולמות בכתבי האריז"ל, וכנגדן הם ג' חלקי המשכן קדשי קדשים בבריאה, אוהל מועד ביצירה, חצר בעשי'.

יודעין מה הוא אבל משכר הסרסור נתודע מה לקח", כי הנה התורה הנגלית יש בה פנימיות, אך מהי הפנימיות שבה אי אפשר לדעת, כי אורייתא וקב"ה כולא חד וכשם דלית מחשבה תפיסה בי' כלל, כך אי אפשר לידע מהי פנימיות התורה כי יש פנימיות לפנימיות ונשמה לנשמה עד השי"ת בעצמו, ועי' בספר התניא דכשאדם לומד התורה הנגלית הרי הוא כמחבק המלך לבוש בלבשויו, אך משכר הסרסור שקרן אור פניו מהוד אור אלקי, עד שיראו מגשת אליו מזה גודע שפנימיות התורה הוא השי"ת בעצמו אשר מזיו הוד כבודו האיר כל הארץ, והוסיף עוד המדרש "יש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו", היינו שהאלקות שבתורה נצמדת עם נפש הישראלי המתעצם בתורה, וע"כ מרוב שקידתו ועינוו בתורה נעתקו ממנו התכונות המדות הרעות שבנפש מצד התולדה, ונהפכו למדות טובות המודות חיים הם למוציאים, באשר האור האלקי משפיע בו תמיד חיים חדשים עד שנעשה ברי' חדשה, וכאילו הוא אינו אותו האיש שהי' בו התכונות הקודמות, וזהו "לפרוש ממנה איני יכול" כי התורה בלתי האלקות שבה היא רק כשאר חכמות שאין בהן חיות שתתלהב בהן הנפש ושתהפך תכונתו לטוב בשביל הידיעה, ורק האלקות שבה היא מחי' החיים, ואם היתה האלקות פורשת ממנה היא נשארה בלתי חיות ולא היתה עוד תורת ה' אלא כשאר חכמות בעלמא, וע"כ מברכין נותן התורה שהוא לשון הוה שתמיד שופע חיים חדשים, "לומר לך אל תטלה איני יכול שהיא אשתך וגו'" היינו שהיא משלימה את האדם שבלתי התורה לא יקרא אדם שלם, כי המדות בטבע פגומות לרע, ורק התורה מתקנת את הדעות ומישרת את כל המעשים.

שנת תרע"א
במד"ר (פ' ל"ג) ויקחו לי תרומה הה"ד כי לקח טוב וגו' יש לך אדם לוקח מקח יש בו זהב אין בו כסף כו' אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף ויש בו זהב כו' יש בו שדות יש בו כרמים כו' יש לך אדם לוקח מקח ובני אדם אינם יודעין מהו אבל משכר הסרסור נתודע מה לקח, כך התורה כו' שנא' כו' כי קרן כו' ויש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו אמר הקב"ה לישראל א' מוכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה כו' לפרוש הימנה איני יכול כו' אלא בכל מקום כו' בית אחד עשו לי שאדור בתוכה שנא' ועשו לי מקדש, ע"כ:

ונראה דהנה המשכן נקרא משכן העדות שהוא משכן לתורה שנקראת עדות, שהיא שטר עדות בין ישראל לאביהו, ומוכן שיש בהם התדמות בצד מה, וע"כ כשבא המדרש לפתוח בענין המשכן דיבר מקודם בענין התורה ומתותה, וזהו "יש אדם לוקח מקח יש בו זהב ואין בו כסף", כי זהב הוא יראה וכסף הוא אהבה כנודע, וא"כ הם ענינים מתחלפים, וע"כ יש לך אדם לוקח מקח יש בו זהב אין בו כסף כו' וכן יש אדם לוקח שדות וכו', כי שדות הם לתבואה וכרמים ליין, ושדות מרמזים לחכמה כענין (ברכות מ') אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן, ויין מרמו לבינה, כנודע, הכלל כי בעניני העולם הם ענינים מתחלפים, אבל בתורה שיש בה כסף וזהב שדות וכרמים מורה שהיא למעלה מכל הפרטים וכל הפרטים מסתעפים ממנה, כי (בר' פ' א') הביט בתורה וברא את העולם, וע"כ שהיא למעלה וכוללת כל ההפכים וכל בני חילוף, והוסיף עוד המדרש "יש לך אדם לוקח מקח ובני אדם אינם

אהבה וכן חכמה וכן בינה, והכל כשלחן ערוך לפניו ובכל עת מה שרוצה יקבל, זהו בפשיטות:

ומאחר שמשלנו האלקות שבתורה לנשמה שבגוף האדם, יובן כמו שאי אפשר ליקח הנשמה לבדה כי אם ע"י אמצעים שהרי הנשמה היא רוחנית נשואה על האמצעים, ובלקחת האמצעים נלקחת הנשמה, כן יש לומר בתורה, שמה שאנו מכנים לומר שאדם מקבל התורה אין לומר שמקבל רק במה שמקבל האמצעים היינו ענותנותה ישרה צדקתה, ע"י זה הוא מקבל התורה, היינו האלקות שבה, ומבלעדי האמצעים אף שאדם לומד התורה אין לו בה אלא הלבוש לבד, והיא חכמה כשאר חכמות אבל היא ריקה מן האלקות, וזהו שאמרו ז"ל (יבמות ק"ט:) כל האומר אין לו אלא תורה אפי' תורה אין לו, אך גם כלי אומנותה נמי ניתנו עם מתן תורה, כי איד יבוא האדם להיות בו המדות הללו בעוד אין בו תורה ותורה בלעדיהן אי אפשר, אבל זה מתנה מהשמים שכאשר אדם נדבה רוחו לגשת לתורה בהתעוררות ורגש הנפש תיכף מאירה בו מדת ענו וצדיק וישר לשעתו עכ"פ, למען יהי' ביכולתו לבוא לתורה, וע"כ יצדק בהם לשון לקיחה ומקח מפני שזה הוא דבר הנתפס באדם במה שהוא אדם ולא בהמה:

עח עט - 2/148

מעדי עולם והוא יתעצל לתת לתוך פיו ימות ברעב, כן מתן תורה הי' מציאות המזון שניתן לפני האיש, ובכל עת שהוא לומד כאילו מתפרנס מן המזון, ובכן רק נתינת מציאות המזון היתה בעצרת, וזה מתן תורה, אבל הקבלה היא בכל עת שהוא מתפרנס ממנה, ואם יתעצל מלהתפרנס ממנה אין לו כלום, וע"כ יובן שלכן נקראת התורה לקח טוב ע"ש הקבלה כי בלעדי הקבלה אין לו כלום:

ובזה יובנו דברי המדרש יש לך אדם לוקח מקח יש בו זהב וכו', דהנה כבר אמרנו שהזהב הוא יראה וכסף אהבה, וזה הוא במדות, ושדות הוא (איוב כ"ח) ארץ ממנה יצא לחם הוא חכמה, ואין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן כבש"ס ברכות (מ'), וכרמים הוא בינה שורש היין כידוע, וזה במושכלות, והנה אין בכח האדם שיהיה לו כל הבחינות בפעם אחת יחד כמובן, אבל כאשר מתן תורה הוא ההכנה לפני האיש לקבל מתי שיקבל, נמצא אם ירצה לקבל בחי' יראה ימצא בה בחי' יראה, וכן

תרומה ור"ח אדר שנת תרע"ג

במד"ר (פ' ל"ג) ויקחו לי תרומה הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, ויש לדקדק מה הוסיף המדרש לפרש הכתוב כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, אל תעזובו את המקח שנתתי לכם, הלא זה מפורש בקרא, גם מהו כסף זהב שדות וכרמים, הלא מובן לכל שהתורה איננה דבר גשמי שתיכף התחלקות וזו ומה חידש לנו, גם יתר דברי המדרש צריכין ביאור:

ונראה דהנה התורה נקראת לקח טוב, ולמה לא נקראת מתן טוב, שהרי מצד הנותן יצדק יותר הלשון מתן טוב, שלשון לקח הוא מפאת המקבל וכיון שהקב"ה אומר הו"ל לומר מתן טוב, אך יש לומר עפ"י מה שהגיד כ"ק זקני אדומ"ר הגדול וצללה"ה מקצק למה אנו אומרים בעצרת זמן מתן תורתנו ולא זמן קבלת תורתנו, מפני שרק הניתנה היתה אז, אבל הקבלה היא תמיד בכל עת שאדם לומד תורה, עכ"ד, והדברים מובנים בפשיטות, שאם יושם לפני האיש לאכול כל

פרשת שקלים

ע"פ ח"א נ"ג

משפטים ושקלים שנת תרפ"ג

כל העובר על הפקודים. בירושלמי (שקלים פ"א סוף ה"ג) חד אמר כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פקודיא יתן. וכבר פירשנו בעזשהשית בכמה אנפי. וגראה עוד לומר דהנה מצינו כאן כפרה כפולה. בנתינת השקלים כתיב לכפר על נפשתיכם. משמע שנתינת השקלים לכד הם כופר נפש ועוד שבשקלים קונים קרבנות הציבור הבאים לכפרה, וכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הגיד שכפרת השקלים היא לעשותו נכלל בכלל ישראל אחר שנדחה מחמת העבירות, כענין אמרם ז"ל ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה, ומכל שכן כנסת ישראל למעלה. ואחר שנקלט בתוך הכלל יש לו כפרה בקרבנות הציבור, עכ"ד:

ויש לבאר זה, דהנה במהר"ל שהמים הם חומריים וקריעת ים סוף הי' ביטול החומר, וע"כ נעשתה הנפש נבדלת מן החומר, וזוה"ק שבקרי"ס זכו ישראל לדרגין גבוהים קדישין כענין אמרם ז"ל (מכילתא פ' בשלח סי' ב') ראתה שפחה על הים וכו', ובודאי הא והא איתא, כי בלתי אפשר לזכות לדרגין גבוהין קדישין בעוד הנפש שקועה בחומר, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. ויש לומר עוד בטעמו של דבר, דהנה לזכות לדרגין גבוהין קדישין אי אפשר מפאת הפרט, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ובמדרש שאם בא הקב"ה בתוכחתו עם האבות לא היו יכולין לעמוד, אברהם אמר במה אדע, יצחק אהב את שונאי, יעקב אמר נסתרה דרכי מה', ומובן איך אדם פלטי

ראוי שיהא נרצה מפאת מעשיו והן במלאכיו ישים תהלה וגו'. אך כלל ישראל לעולם נרצה ואין הקב"ה מואס בתפלתן של ציבור. אך שיהי' כל פרט נרצה מצד הכלל היא כמדת שהוא מתאחד עם הכלל, ואם הכלל כולו כאיש אחד בלב אחד יכול להיות נרצה גם כל פרט ופרט. וזהו הענין שאפילו שפחה ראתה על הים וכו'. וכענין שהי' במתן תורה שאיתא במדרש כיון שנעשו ישראל כאיש אחד אמר הקב"ה עתה הגיעה העת ליתן תורה לבני, כי מתן תורה שהיא דבר גדול שהמלאכים נתאוו לה ונעלמה מהם אי אפשר שיזכה לה אדם פרטי אלא מצד הכלל, וזה אינו אלא כמדת שיהיו כולם כאיש אחד בלב אחד, כי אחד לא שריא אלא באחד, אך לא דבר נקל הוא להתאחד כל כך בכלל ישראל שיהי' כאיש אחד בלב אחד, וכמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שמכאן מוכח שביאתן למדבר סיני בתשובה, כי ע"י תשובה שנשבר לב כל אחד בקרבו והוא רואה את כל

מציאותו מצד זולתו והכלל כולו או אפשר להיות כאיש אחד בלב אחד, שכל אחד נעשה כאילו הוא אבר מן הכלל, עכ"ד. וכך הי' הענין על הים, והיינו בשביל שירדו אל הים עד חוטמיהם במים לרצון הי' וביטל כל אחד מהם את מציאותו וחומר גופו, או נקרע הים שהוא ביטול החומר כדברי מהר"ל הנ"ל, וידוע שנפשות ישראל כולם אחד רק החומר מפסיק ומפריד, והם שנעשו נפשות מובדלות מן החומר שבו כולם כאיש אחד בלב אחד, ואז שוב זכו לדרגין חדישין גבוהים ורמים כדברי הזוה"ק הנ"ל. וזהו שבשירה נזכר בלשון יחיד אשירה לה' וגו', עזי וזמרת, ויהי לי לישועה, וזה מורה שכל מה שזכו לדרגין גבוהין הי' מפאת שנעשו כולם כאיש אחד: והנה השקלים הם עשר גרה כנגד עשרה כחות הנפש כמו שאיתא בגור ארי' (ריש פ' תרומה) זה מורה על התאספות כל כחות הנפש, ומ"מ הוא מחצית השקל מורה שאפילו בהתאסף כל כחות נפשו כאחד עדיין עומד מבחוק וחסר הוא והוא כמחצית שזוקק להשלמה ע"י זולתו, וזהו לאצטרופי אל הכלל, ומחמת שמתבונן האדם שכל השלמתו ע"י

הכלל נעשה כלול בתוך כלל ישראל. וזהו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שבנתינת השקלים מתכפרים להתאחד בכלל ישראל, ועי"ז זוכין להארה גבוהה מאד. וכבר הגדנו כי ד' הפרשיות הן לעומת ד' אותיות הוי' ב"ה, ושקלים לעומת הוי"ו ראשית התגלות, וכזוה"ק (קפ"ז): אבנא למשקל בה דא יר"ד, והוא אתערותא דלעילא, ומעשה המצוה הוא כלי להאחו בה דרגא גבוהה כזו, וכדברי הרמב"ן בפסוק אם תעוררו את האהבה עד שתחפץ שצריכין להניח את האהבה בחפץ של מצוה, ובזה יש להתעוררות אהבה זו קיום, וזוכין בה לקרבנות ציבור, וקרבן כשמו להתקרב למעלה, והוא אתערותא דלתתא כאמרם ז"ל (ר"ה ז'). חדש והבא קרבן

מתרומה חדשה:

ומעתה יובנו דברי הירושלמי כל דעבר בימא יתן, והוא דוגמת שני מיני תועליות שזכו על הים דוגמתם הוא ענין מצות השקלים. כמו שם השירה אתערותא דלתתא אחר אתערותא דלעילא שהשיגו הדרגין הגבוהין כנ"ל, כן נמי קרבנות הציבור הם אתערותא דלתתא אחר אתערותא דלעילא שזוכין במצות השקלים כנ"ל:

והנה בחוסי' מנחות (כ"א:) שלקרבנות כל דעבר בימא יתן ולאדנים כל דעבר על מניניא. ויש לפרש נמי הא דלאדנים כל דעבר על מניניא. דהנה האדנים הם מלשון אדנות, והיינו שמורה שהכל הם נכנעים לרצון הי' והשית' אדון עליהם והוא נושא וסובל את הכל, ולדוגמא זו באו האדנים שנושאים וסובלים את כל המשכן, ובאים מנדבת כל אחד ואחד מורה שלעומת שכל אחד ואחד מושל על כל כחות נפשו והם נכנעים לכחות הנשמה, והוא מלך ואדון עליהם כענין שכתוב (משלי ט"ז) ומושל ברוחו מלוכד עיר, דוגמתו נעשה למעלה שכל הבריאה מתבטלת לרצון השית' והוא מושל ואדון עליהם. ולזה באה מצות השקלים עשר גרה לעומת עשרה כחות נפשו, והוא מחצית השקל מורה שהוא חסר ונכנע לכחות הנשמה:

והנה ענין המנין מורה שיהי' כל אחד דבר חשוב ואדון לעצמו ומושל ברוחו.

כענין דבר שבמנין שאינו בטל, וכתיב לגולגולתם שמורה על כח הנשמה שמשכנה תוך היקף הגולגולת, היינו שרק הנשמה היא תהי' לאדון ומושל ברוחו, וזה נרמז בענין עשר גרה, והוא מחצית כנ"ל, ועל כן כל דעבר על מניניא יתן: